

UNIVERZITA PARDUBICE
Fakulta filozofická, Katedra sociálních věd
Posudek oponenta/vedoucího bakalářské/diplomové práce

Název práce: Vampyrismus a lykantropie: Fenomén současné fantasy literatury

Autor/ka práce: Nela Kučerová

Vedoucí práce: Oldřich Kašpar

Práce se zabývá současnou fantasy literaturou s upíří tématikou, která pronikla v posledních letech na český knižní trh. Často se hovoří o tzv. fenoménu Twilight, a to podle stejnojmenné ságy spisovatelky Stephenie Meyerové. Především díky jejímu filmovému zpracování si tento typ literatury získal poměrně velkou oblibu zejm. u náctiletých dívek. Téma vampyrismu a lykantropie proto vítám jako velmi aktuální a vhodné pro antropologické zkoumání. Studentka se nejprve pokouší nastavit teoretický rámec práce a vychází při tom zejména z entografického pohledu na pojmy „upír“ a „vlkodlak“ v historickém kontextu, přičemž důraz klade především na oblast slovanské mytologie. Krátce se zmíní také o totemismu a šamanismu, mnohem více pozornosti však věnuje teorii popkulturní a žánrovému vymezení fantasy literatury s upíří tématikou, k čemuž využívá hlavně svých zkušeností a znalostí, které získala při čtení vybraných titulů (jde především o díla autorek Meyerová, Meadová, Briggsová, Smithová, Harrisová, Castová), což považuju přinejmenším za troufalé, pokud se nemůže pochlubit předchozím literárně-vědným vzděláním. V tomto smyslu bych tedy vytkl naprostou absenci jakýchkoliv odborných zdrojů, které by se týkaly literární vědy a žánru fantasy a kterých je dostatek i v češtině. Studentka by se tak mohla opřít o již formulované poznatky v tomto směru a nemusela by spoléhat na svou ne příliš zdařilou „lidovou tvořivost“. Seznam použité literatury je na diplomovou práci žalostně krátký. Řada pojmu je definována jen s pomocí jediného autora či poloamatérského webu Děti noci. V diplomové práci bych také očekávala větší teoretické zakotvení zvoleného tématu ve vztahu ke studovanému oboru, proto za velký nedostatek považuji naprostou absenci jakéhokoliv literárně-antropologického konceptu. Studentka nesáhla po žádném z takových klasiků jako je W. Iser, P. Ricoeur, J. Culler, nebo K. Narayan, jehož zásadní článek „Etnografie a beletrie: kde je hranice?“ vyšel česky v čas. Biograf. Je škoda, že se studentka rozhodla „nezabřednout“ do historie fantasy literatury, přestože by takový exkurz jistě poskytl zajímavý náhled na zkoumané téma, protože by pak možná mnohem lépe vnímala rozdíl mezi pojmy „fantasy literatura“ a „fantasy literatura s upíří tématikou“, k jejichž splývání v práci občas dochází (viz tab. 1 na s. 29, která nezachycuje nejznámější díla fantasy literatury obecně, ale především jen té s upíří tématikou). Taktéž subžánr „fantasy literatura pro mládež“ se nezabývá pouze námětem o upírech, ale je motivicky mnohem bohatší, což studentka v práci nakonec sama uvádí. Pojetí upíra a vlkodlaka je v závěru teoretické práce vysvětleno na základě vlastní čtenářské zkušenosti studentky, už bez jakékoliv opory v odborné literatuře a bez návaznosti na kapitoly předchozí.

Praktická část dle mého názoru obsahuje řadu metodologických pochybností. Výzkumná strategie je kvantitativní a sběr dat proveden pomocí dotazníku, umístěného na webových stránkách. Výzkum se zaměřuje údajně na fantasy literaturu s upíří tématikou a studentka si stanovila 3 hypotézy, jejichž formulace však není schopná pokrýt celou šíři výzkumu. Ten se svým charakterem blíží spíše analýze čtenářského chování a čtenářské gramotnosti u vybrané skupiny čtenářů (fanoušků fantasy literatury s upíří tématikou). Takto pojatý výzkum spadá spíše do sféry zájmu sociologie literatury (oblíbenost určitých žánrů, síla čtenářství, vliv marketingových strategií aj.), čímž nepopírám, že je schopen přinést zajímavé výsledky, k tématu práce se však váže spíše okrajově a v teoretické části nemá žádnou oporu. Práce tak působí velmi nekohherentním dojmem. Samotné otázky dotazníku se pak vymykají stanoveným hypotézám a přesahují i samotné téma práce (např. otázky č. 16-19). Zpracování grafů a tabulek je na dobré technické úrovni, interpretaci dat však studentka vnímá jako vynášení nových faktů a jevů, které nebyly ještě dosud popsány, což připomíná to tak trochu tahání králíků z klobouku. Závěr výzkumu se věnuje jen velmi stručnému posouzení hypotéz, z nichž některé byly „falsifikovány“ (sic!), závěr práce představuje jen shrnutí základních zjištění a neobsahuje žádný vnos studentky, který by prokazoval schopnost uplatnit jakoukoliv sociálně-antropologickou perspektivu na zvolené téma.

Z výše uvedených důvodů nemohu práci hodnotit lépe než známkou dobře.

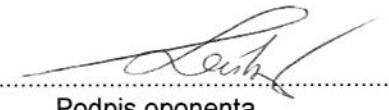
Doplňující otázky:

Z jaké příčiny se v práci věnujete pojetí upíra a vlkodlaka především ve slovanské mytologii, pokud díla spadající do onoho „fenoménu Twilight“, tedy díla převážně západních autorek, vycházejí ze zcela jiného konceptu (jiné kulturní tradice)?

Můžete vysvětlit, jakým způsobem jste dospěla k závěrům, které označujete jako „zajímavé souvislosti“? Z čeho vyvozujete, že respondenti „s větší pravděpodobností“ nějak odpovídali?

Považujete získaná data pomocí zvolené výzkumné techniky za validní? Lze se spolehnout na to, co respondenti v dotazníku o sobě uvedli? Dokážete o této skupině fanoušků říci něco, co se vymyká běžně trádovaným představám?

Dne: 11. 1. 2013


Podpis oponenta